

УДК 502.333

Цитування:

Осієвська Ю. С. Культурна спадщина як драйвер соціокультурного розвитку на сучасному етапі: ефективність регіональної моделі. *Культура і сучасність : альманах*. 2022. № 1. С. 99–105.

Osievska Yu. (2022). Cultural heritage as a driver of social-cultural development on the modern stage: regional model effectiveness. *Kultura i suchasnist : almanakh*, 1, 99–105 [in Ukrainian].

Осієвська Юлія Сергіївна,
аспірантка Київського національного
університету культури і мистецтв
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1941-5874>
yuli.yakovenko242424@gmail.com

КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА ЯК ДРАЙВЕР СОЦІОКУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ: ЕФЕКТИВНІСТЬ РЕГІОНАЛЬНОЇ МОДЕЛІ

Мета роботи – аналіз теоретичних аспектів ефективного застосування регіональної моделі інтеграції об'єктів культурної спадщини з урахуванням особливостей проектно-програмної діяльності в галузі культури. **Методологія** дослідження полягає у застосуванні культурологічного і синергетичного підходів, згідно з якими, культурна спадщина розглядається як синтез матеріальної та нематеріальної складової, як ціннісно-змістовна, складна та відкрита система, що саморозвивається, створюючи передумови для інтеграції традиційного змісту з сучасними культурними практиками. Також у роботі використано загальнонаукові методи (аналіз, систематизація теоретичних знань) та структурно-функціональний підхід, що є важливим у контексті розуміння та визначення місця культурної спадщини на сучасному етапі. **Наукова новизна** роботи полягає в розкритті значення регіональної моделі інтеграції культурної спадщини як теоретико-прикладного конструкту, спрямованого на ревіталізацію культурних пам'яток та об'єктів, активізуючи у такий спосіб модернізаційні процеси, пов'язані з економічним потенціалом територій. **Висновки.** В умовах тотальної цифровізації та глобалізації, дискусій про державну політику та управління, переходу від застарілої товароорієнтованої ідеї економічного розвитку до нової антропологічно орієнтованої стратегії розвитку зазнає концепція культурної спадковості. Особливої актуальності набуває проблема розробки та ефективного застосування регіональної моделі інтеграції об'єктів культурної спадщини на засадах програмно-проектного методу. Регіональна модель реалізує на засадах традиційних та інноваційних практик технологію збереження історико-культурного та природного різноманіття з метою створення сприятливого середовища для самоорганізації культурного життя.

Ключові слова: культурна спадщина, драйвер розвитку, регіональна модель, регіональна культурна політика, програмно-проектний метод, інновації, культурний туризм.

Osievska Yulia, graduate student graduate student of the event management and leisure industry department of the Kyiv National University of Culture and Arts

Cultural heritage as a driver of social-cultural development on the modern stage: regional model effectiveness

The purpose of the article is the analysis of the theoretical aspects of effective application of the regional model of integration objects of cultural heritage including the peculiarities of project-program activity in the branch of culture. **The methodology** consists of the culturological and synergistic approaches according to which the cultural heritage is given like synthesis of material and non-material component, as a valuable-content, complex and open system a that self develops thus creating the preconditions for the traditional contents integrations with the modern cultural practices. Also in the work, general-scientific methods (analysis, systematization of theoretical knowledge) were used and the structural-functional approach which is important in the context of understanding and determining the place of cultural heritage on the modern stage. **The scientific novelty** of the work is to consists in revealing the meaning regional model of cultural heredity integration is grounded as a theoretical-applied construct appealed to revitalize the cultural memorials and objects, and in such way to activate modernization processes connect with the economic potential of areas. **Conclusions.** In the conditions of total digitalization and globalization, discussions about state policy and management, the transition from the obsolete commodity-oriented idea of economic development till the new orientated on people strategy of development, the conception of cultural heredity undergoes changes. The special actuality acquires the problem of development and effectively applies the regional model of cultural heredity objects integration on the principles of the program-project method. Regional model realizes on the principles of traditional and innovation practices, the technology of storage the historical-cultural and natural diversity having as a purpose to create a favorable environment for cultural life self-organize.

Key words: cultural heredity, driver of development, regional model, regional cultural policy, program-project method, innovations, cultural tourism.

Актуальність теми дослідження. Проблеми збереження та репрезентації культурної спадщини у сучасному світі набувають особливої актуальності під впливом процесів цифровізації та глобалізації, в контексті викликів постіндустріальної економіки. Особливо це властиве українському суспільству, яке, з огляду на процеси масовізації та типізації, зазнає сьогодні радикальних трансформацій, а тому, намагаючись зберегти власну ідентичність, все більше проявляє інтерес до минулого, традицій, що є нічим іншим, як культурною інтеграцією та одним з основних механізмів актуалізації культурної спадщини.

Впродовж останнього десятиліття культурна спадщина набуває все більшої ваги в рамках дискусій про державну політику та управління, в основі яких знаходяться прийняті міжнародні захисні конвенції, статuti і рекомендації Ради Європи, ЮНЕСКО, Міжнародної ради з охорони пам'яток та історичних місць (ICOMOS), Римського центру (ICCROM) та ін. У цих міжнародно-правових документах роль культурної спадщини не досить чітко сформульована, втім окреслена перспектива її розгляду з позицій сталого розвитку, збереження природного і культурного розмаїття, а це привертає увагу до неї як специфічного ресурсу розвитку країн і регіонів, до проблеми охорони та інтеграції культурної спадщини у політику як компонента стійкості розвитку, а також необхідності її вирішення, як на теоретичному, так і прикладному рівнях.

Міжнародні хартії та конвенції передбачають, що культурна спадщина є важливим джерелом не лише прогресу людства в цілому, а й місцевих спільнот зокрема, через що потрібно забезпечити її захист, стимулювання та збереження через здійснення політики розвитку та інтеграції на регіональному рівні. Звісно європейський досвід у напрямку вироблення ефективних регіональних моделей залишається поки що більш прогресивним за український, свідченням чого, не зважаючи на реформу децентралізації, є багато занедбаних архітектурних об'єктів по всій Україні, практично відсутня системна інформаційно-промоційна кампанія та гарна інфраструктура.

Саме тому, поряд з необхідністю переоцінки ролі держави у здійсненні культурної політики, яка сьогодні залишається ключовим суб'єктом, котрий здійснює

збереження та репрезентацію об'єктів культурної спадщини як регіону, так і країни загалом, особливої актуальності у сучасній культурології набувають дослідження, присвячені питанням міжвідомчої співпраці (держава-регіони) під час реалізації культурної політики, пошуку механізмів ефективної взаємодії, а також розробка і виконання регіональних проєктів й програм, де б центральне місце займали ресурси культурної спадщини.

Аналіз досліджень і публікацій. Міждисциплінарний характер такого об'єкту дослідження як культурна спадщина потребує звернення до широкого спектру публікацій культурологічного, історичного, соціологічного, туризмознавчого характеру, а також до низки нормативних актів, які допомагають розкрити її сутність й механізм функціонування в соціокультурному просторі регіону, сприяють виробленню відповідного методологічного інструментарію в ході програмно-проєктної діяльності, направленої на впровадження інновацій до використання та реактуалізації культурної спадщини.

Значна частина останніх досліджень базується на підходах до культурної спадщини як національного надбання, що розділяються світовою спільнотою та представлені у міжнародних нормативно-правових документах. Аналіз останніх і можливість імплементації окремих положень у контексті вдосконалення окремих положень національного законодавства у сфері охорони та збереження культурної спадщини представлені в роботах таких вчених, як В. Акуленко [1], Ю. Баланюк [2], С. Кот [7], Т. Мазур [11], І. Мишак [13] та ін. Окремо у цьому ключі хотілося б відзначити дослідження В. Мещерякова [12], в якому автор піднімає та розглядає питання удосконалення механізмів державного управління охороною культурної спадщини саме в регіональному аспекті.

Аналіз стану та можливостей використання історико-культурної спадщини в регіональному розвитку, враховуючи виявлення його ресурсного потенціалу в контексті соціокультурного розвитку території здійснено у роботах К. Поливач [16], що розкриває науково-методичні засади вивчення культурної спадщини регіонів і аналізує оцінювання використання історико-культурного потенціалу регіонів, його роль і значення в соціально-економічному потенціалі України; В. Химинця та Г. Цімболинець [17],

Х. Дорофєєвої [4], М. Логвіна, Н. Карпенко та П. Шуканова [10], які звертають увагу на туристично-рекреаційний аспект проблеми; О. Шершньової [18], що пропонує модель формування нового культурного простору на базі наявної спадщини на прикладі Рівненщини; Л. Кривецької [16], яка розглядає державну політику та особливості фінансування збереження місцевої культурної спадщини в Україні, враховуючи успішний європейський досвід у цьому напрямку, який не має аналогів у нас.

Не зважаючи на наявні напрацювання та постійно зростаючий інтерес до проблеми збереження та інтеграції регіональної культурної спадщини, поки що відсутні спеціальні дослідження цієї проблеми у культурологічному ключі та недостатньо розроблені його методологічні аспекти. Тому на сьогодні потрібно активізувати дослідницький інтерес до культурної спадщини регіону як ресурсу соціально-економічного розвитку останнього в новітніх умовах.

Мета статті – розглянути теоретичні аспекти ефективного застосування регіональної моделі інтеграції об'єктів культурної спадщини, з урахуванням особливостей проектно-програмної діяльності в галузі культури, що розкриває її потенціал як драйвера соціокультурного розвитку на місцях.

Виклад основного матеріалу. Варто почати з розуміння того, що матеріальна та нематеріальна культурна спадщина, по-перше, тісно пов'язані зі сталим розвитком й економікою, куди можна віднести творчі галузі, туризм, об'єкти спадщини, ремесла та культурну діяльність з економічним впливом, що сприяють добробуту громад на національному та місцевому рівнях [17], а, по-друге, вона також є компонентом державної політики з питань національної та місцевої економіки, освіти, охорони навколишнього середовища, національної єдності та соціальної консолідації.

Проведення ефективної державної політики передбачає задіяння методів планування, що містять інтегровану з культурною спадщиною структуру, включаючи оцінку, аналогічну оцінці соціально-економічних та екологічних наслідків. Збереження та інтеграція культурної спадщини є складовою національного та регіонального соціально-економічного розвитку, а тому багато територій нині активно розвивають свої матеріальні та нематеріальні культурні цінності як засоби підвищення конкурентоспроможності та привабливості в

туристичному ключі, створення місцевої самобутності на противагу глобалізації. Сталий розвиток на місцевому рівні та у сфері культурної спадщини ґрунтується на довгостроковому балансі чотирьох вимірів культурної спадщини регіону: екологічного, економічного, соціального та власне культурного.

Опираючись на роботи сучасних дослідників, можна виокремити наступні важливі заходи із забезпечення вказаного балансу основних вимірів регіонального розвитку:

оптимальне використання екологічних ресурсів, підтримка основних екологічних процесів і сприяння збереженню природної спадщини та біорозмаїття;

повага до культурної автентичності місцевості, збереження наявної та новоствореної культурної спадщини й сприяння міжкультурному діалогу та толерантності;

забезпечення економічного добробуту, зайнятості та зростання доходів;

відстоювання соціальної справедливості та консолідованості, що забезпечують правильний розподіл соціально-економічних переваг для всіх зацікавлених сторін.

На основі балансу зазначених заходів, враховуючи аналіз стану культурної спадщини регіону, можна приступати до обґрунтування інноваційної моделі регіональної культурної спадщини з метою подальшої розробки нових підходів щодо використання культурного потенціалу місцевих територій регіону.

Зміни, які сьогодні відбуваються в багатьох регіональних середовищах України та світу в цілому, тісно пов'язані зі парадигмальними зрушеннями стосовно спадщини, в основі якої лежить відмова від тотального універсалізму картини світу й заміщення плюралізмом точок зору на культурні процеси, диференційованих відповідно до нових конфігурацій соціокультурних взаємодій [9, 53]. Це обумовлює необхідність оновлення управлінських методів реалізації стратегій культурної політики, серед пріоритетних напрямів якої поряд з розвитком інформаційних технологій у галузі та приватного партнерства також є посилення культурного розмаїття в суспільстві та увага до проблем інтеграції культурної спадщини. Також актуалізується пов'язана з цим проблематика інновацій у соціокультурній сфері і застосування програмно-проектного методу в рамках концепції територіального

розвитку, де інноваційний підхід передбачає модернізацію та перегляд традиційних підходів до використання організаційних послуг в культурі, зокрема щодо культурної спадщини, яка починає розглядатися як драйвер соціокультурного розвитку регіону.

Для цього потрібні, з одного боку, науково-дослідницький супровід, що забезпечують вчені-культурологи та експертні групи, оперуючи відповідним міждисциплінарним інструментарієм, а з іншого боку, – оновлення механізмів управління та системи комунікації між владою та суспільством в питаннях формування регіональної культурної політики. Неefективна державоцентрична (бюрократично-вертикальна) модель має бути замінена державно-приватним партнерством, що значно сприятиме залученню інвестицій, зокрема іноземних і не лише, для розвитку регіональної культурної спадщини, стратегічно важливої для реформування в цілому культурної сфери в Україні [6, 263]. На практиці це потребує створення спеціального органу з підтримки такого партнерства, який виступатиме сполучною ланкою між державою й бізнесом, посередником у інноваційних регіональних проєктах та, враховуючи адаптацію досвіду західних країн, координуватиме спільні дії державних і місцевих органів, які беруть участь у підготовці проєктів державно-приватного партнерства, надаватиме методологічну підтримку учасникам цього партнерства з питань управління та фінансування, братиме участь у фінансуванні підготовки проєкту та у розробці законодавства, а також забезпечуватиме експертний аналіз планованих проєктів державно-приватного партнерства в регіоні [8].

Модернізаційні процеси, які пов'язані з економічним потенціалом регіону, стимулюють впровадження інноваційних підходів до використання культурної спадщини за такими напрямками, як розвиток творчих індустрій, формування культурно-туристичного простору регіону, створення нових музейних продуктів та віртуалізація ресурсів історико-культурної спадщини. І таких прикладів ролі та інтеграції культурної спадщини в соціально-економічному розвитку регіонів і громад чимало. Наведемо кілька показових прикладів: туристично-рекреаційний кластер «Невицький замок» у Закарпатській області; культурно-туристичний маршрут «Золота підкова» на Львівщині; віртуальні проєкти «Трахтемирів-Digital»,

«Кишенькова країна», «Замки 360: Закарпаття», проєкт з тривимірної конструкції Середнянського замку, «Pinzel.AR», «Цифрові музейні колекції Київської фортеці», «Автентична Україна: нематеріальна культурна спадщина», віртуальні розробки Pixelated Realities та AERO 3D; цікаві проєкти культурних просторів у Рівному, Дубні, Острозі та Гощі тощо.

Важливо наголосити, що ефективність інноваційної моделі регіональної культурної політики у сфері освоєння, збереження та використання культурної спадщини може бути реалізована лише за умови вирішення наступних наукових та науково-практичних завдань:

концептуалізація розуміння культурно-історичної спадщини як драйвера модернізаційних процесів у регіоні на сучасному етапі;

інтеграція регіональної культурної спадщини в глобальний та національний інформаційний простір;

узагальнення практики збереження нерухомих пам'яток історії та культури, проведення моніторингу їхнього стану та використання, створення єдиних систем ідентифікації та обліку пам'яток;

формування системи спільного громадсько-державного контролю за використанням культурної спадщини із залученням до цього процесу недержавних організацій;

методологічний супровід процесів забезпечення організаційно-правової підтримки та впровадження нових форм фінансування охорони культурної спадщини, який відповідає економічній моделі розвитку регіону;

запровадження досвіду включення регіону до системи міжнародного культурної співпраці з охорони культурної та природної спадщини людства;

проведення експертизи на предмет ефективності регіональних й локальних проєктів і програм;

напрацювання пропозицій та рекомендацій щодо охорони та збереження історико-культурної спадщини в контексті сучасних викликів.

На основні цих науково-практичних завдань вибудовується стратегія та розробляються інноваційні моделі культурної політики в окремих регіонах, які спрямовані на зміцнення їхнього етнокультурного потенціалу, а також програми та муніципальні проєкти, в

яких центральне місце займають ресурси історико-культурної спадщини.

На сьогодні предметні реалії та духовні цінності поки що небагатьох областей України ефективно інтегровані в процеси сучасного соціокультурного регіонального розвитку, виконують нові, раніше не властиві їм функції, зокрема вирішення соціально-економічних проблем на основі принципів «практичної користі», «ефективності» та «досягнення значного соціального результату». Це помітно на прикладі інвестиційної привабливості та клімату регіонів України. Якщо звернутися до офіційних статистичних даних станом на 31 грудня 2019 р., то найвищі позиції займають м. Київ (\$23 103,4 млн), Дніпропетровська (\$3 815,5 млн), Київська (\$1 565,1 млн), з відомих причин Донецька (\$1 216,0 млн), Одеська (\$1 363,2 млн), Львівська (\$1 187,7 млн) та Полтавська (\$1 049,0 млн) області. Найнижчі показники у Кіровоградській (\$68,3 млн), Чернівецькій (\$57, 7 млн) та Тернопільській (\$45, 0 млн) областях [3].

Як зазначають І. Іванова та О. Толстанов, аналізуючи поточний стан в українській економіці, «очікувати в найближчому майбутньому відчутних позитивних зрушень у напрямі ресурсної самодостатності регіонів не доводиться» [6, 102]. Це підтверджує актуальність вдосконалення українського законодавства з урахуванням європейського досвіду регіональної культурної політики (і в цьому плані затвердження «Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки та план заходів з її реалізації» [15] є позитивним кроком), а також розробки проектно-методології як основного механізму реалізації культурної політики в умовах ринкової економіки та зміни підходів регіонального програмування у зв'язку з проведенням адміністративних реформ й підвищенням критеріїв ефективності соціокультурних програм.

Системне впровадження методології підвищує інвестиційну привабливість проєктів з використання культурної спадщини для різних регіональних суб'єктів, адже забезпечує економічний добробут завдяки створенню конкретних робочих місць, розвитку культурної індустрії та власних ринків; розвитку суміжних галузей, зокрема культурного туризму, що передбачає залучення партнерів в сфері міжнародної співпраці на взаємовигідних умовах; поглиблення різних форм співпраці бізнесу та сфери культури в частині організації та проведенні різноманітних заходів, пов'язаних з рекламною діяльністю,

формуванням іміджу, створенням позитивних брендів; нарешті, забезпечує соціальний розвиток, коли йдеться про організацію відпочинку та виховання нового покоління, духовний розвиток особистості і суспільства в цілому із залученням культурної спадщини.

Висновки. Таким чином, в умовах тотальної цифровізації та глобалізації, дискусій про державну політику та управління, переходу від віджилого товарно-орієнтованого уявлення про економічний розвиток до нової, орієнтованої на людей стратегії розвитку, концепція культурної спадщини зазнає змін. Остання перестає асоціюватися з об'єктами та їхнім фізичним збереженням й процесом призупинення розвитку та зміни шляхом заморожування, поряд з тим починає ототожнюватися з практикою управління змінами, що забезпечує баланс між збереженням спадщини та забезпеченням економічного та соціокультурного розвитку окремих територій. У новому контексті культурна спадщина визнається ресурсом і драйвером економічного та соціокультурного розвитку місцевих територій, у зв'язку з чим, особливої актуальності набуває проблема розробки та ефективного застосування регіональної моделі інтеграції об'єктів культурної спадщини на засадах програмно-проектного методу.

Регіональна модель поряд з механізмами фінансово-економічного забезпечення, нормативно-правового регулювання та державно-суспільної та інформаційної підтримки ґрунтується на довгостроковому балансі чотирьох вимірів культурної спадщини (екологічному, економічному, соціальному та власне культурному), передбачає науково-дослідницьке обґрунтування та оновлення механізмів управління та системи комунікації між владою та суспільством в питаннях формування регіональної культурної політики. Вона реалізується на базі традиційних й інноваційних практик, технологій збереження історико-культурного та природнього розмаїття регіону, маючи на меті створити сприятливе середовище для самоорганізації культурного життя, дозволяє розвивати ефективні форми державно-приватного партнерства, підвищує інвестиційну привабливість проєктів з використання культурної спадщини. Ефективність регіональної моделі інтеграції культурної спадщини ще й тому, що вона активізує модернізаційні процеси, пов'язані з економічним потенціалом територій переважно

за допомогою таких напрямків, як розвиток творчих індустрій, формування культурно-туристичного простору регіону, створення нових музейних продуктів й віртуалізація ресурсів історико-культурної спадщини.

Література

1. Акуленко В. І. Міжнародне право охорони культурних цінностей та його імплементація у внутрішньому праві України. Київ, 2013. 608 с.
2. Баланюк Ю. С. Політико-правові механізми формування та збереження об'єктів нерухомої культурної спадщини ЮНЕСКО в Україні. Дис. на здоб. наук. ступ. канд. політ. наук за спец. 23.00.02 (політичні інститути та процеси). Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. Чернівці, 2016. 212 арк.
3. Державна служба статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 15.05.2022)
4. Дорофєєва Х. М. Аналіз впливу наявності об'єктів культурно-історичної спадщини на туристичну привабливість регіону. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 13. С. 184–190.
5. Дубок І. Нормативно-правове забезпечення державно-приватного партнерства в сфері культури України. *Ефективність державного управління*. 2016. Вип. 1/2 (46/47). Ч.1. С. 257–265.
6. Іванова І., Толстанов О. Шляхи соціально-економічного розвитку регіону. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. №19. С. 102–109.
7. Кот С. І. Про стан збереження культурної спадщини України: Інформаційно-аналітичні матеріали до парламентських слухань «Стан, проблеми та перспективи охорони культурної спадщини в Україні» 18 квітня 2018 р. / Відп. ред. В. М. Даниленко. НАН України. Інститут історії України, Центр досліджень історико-культурної спадщини України. Київ, 2018. 43 с.
8. Крупка А. Я. Державно-приватне партнерство в галузі культури і мистецтв: стан і перспективи розвитку. *Ефективна економіка*. 2014. №6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3120> (дата звернення: 15.02.2022)
9. Личкова В. Універсалізм і регіоніка в сучасній етнокультурології. *Культурологічна думка*. 2010. №2. С. 48–53.
10. Логвин М., Карпенко Н., Шуканов П. Історико-культурна спадщина як чинник розвитку регіональної туристичної дестинації. *Східна Європа: економіка, бізнес і управління*. 2019. Вип. 4 (21). С. 393–399.
11. Мазур Т. В. Імплементація в законодавство України міжнародно-правових норм ООН та ЮНЕСКО щодо охорони культурної спадщини. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2020. Том 19. № 1. С. 110–118.
12. Мещеряков В. В. Механізми державного регулювання у сфері охорони історико-культурної

спадщини та пам'яток архітектури в регіонах: дис. ... канд. наук з держ. упр. за спец. 25.00.02 (механізми державного управління). Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Київ, 2016. 305 арк.

13. Мищак І. М. Основні напрямки законопроектної роботи щодо удосконалення охорони культурної спадщини в Україні. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2017. № 3. С. 12–18.

14. Поливач К. А. Культурна спадщина та її вплив на розвиток регіонів України / Наук. ред. Л. Г. Руденко. Київ, 2012. 208 с.

15. Постанова Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 10.05.2022)

16. Управління місцевою культурною спадщиною в Україні: огляд державної політики, джерел та моделей фінансування : Біла книга / упоряд. Л. Кривецька. Львів, 2019. 55 с. URL: https://reherit.org.ua/wp-content/uploads/2019/08/White-Paper_Management-of-Local-Cultural-Heritage-in-Ukraine_State-Policy-Review-Sources-and-Funding-Models-1.pdf (дата звернення: 10.05.2022)

17. Химинець В. В., Цімболинець Г. І. Історико-культурна спадщина як чинник стимулювання економічного розвитку регіону. *Регіональна економіка*. 2020. №3. С. 57–64.

18. Шершньова О. В. Формування нової моделі культурного простору (на прикладі громад Рівненщини): монографія. Острог, 2019. 344 с.

19. Hribar M., Bole D., Pipan P. Sustainable heritage management: social, economic and other potentials of culture in local development. *Social and Behavioral Sciences*. 2015. Vol. 88. P. 103–110.

20. Paolini A. Risk Management at Heritage Sites: A Case Study of the Petra World Heritage Site. UNESCOю France, 2012. 21 p.

References

1. Akulenko, V. I. (2013). International law on the protection of cultural values and its implementation in the domestic law of Ukraine. Kyiv. [in Ukrainian].
2. Balanyuk, Y. S. (2016). Political and legal mechanisms of formation and preservation of immovable UNESCO cultural heritage sites in Ukraine. (Extended abstract of candidate's thesis). Yuri Fedkovich Chernivtsi National University. Chernivtsi [in Ukrainian].
3. State Statistics Service of Ukraine. Retrieved from: <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
4. Dorofieieva, K. M. (2017). Analysis of the impact of the cultural and historical heritage objects. *Economy and society*. 13. 184–190. [in Ukrainian].
5. Dubok, I. (2016). Regulatory support of the public-private partnership in the culture sector in

Ukraine. Efficiency of public administration. 1/2 (46/47). 257–265 [in Ukrainian].

6. Ivanova, I. & Tolstanov, O. (2021). Ways of socio-economic development of the region. Investments: practice and experience. 19. 102–109. [in Ukrainian].

7. Kot, S. I. (2018). On the state of preservation of the cultural heritage of Ukraine: Informational and analytical materials for the parliamentary hearings. In “The state, problems and prospects of the protection of cultural heritage in Ukraine”. Institute of History of Ukraine, Center for Research of Historical and Cultural Heritage of Ukraine. Kyiv. [in Ukrainian].

8. Krupka, Ya. A. (2014). Public-private partnership in the field of culture and art: status and prospects. Efficient economy. 6. Retrieved from: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3120> [in Ukrainian].

9. Lychkovakh, V. (2010). Universalism and regionalism in modern ethnocultural studies. Cultural thought. 2. 48–53. [in Ukrainian].

10. Lohvyn, M., Karpenko, N. & Shukanov, P. (2019). Historical and cultural heritage as a factor of development of regional tourist destination. Eastern Europe: Economy, Business and Management. 4 (21). 393–399. [in Ukrainian].

11. Mazur, T. V. (2020). Implementation of UN and UNESCO International Legal Norms on the Protection of Cultural Heritage into Ukrainian Law. Legal journal of the National Academy of Internal Affairs. 19 (1). 110–118. [in Ukrainian].

12. Meshcheryakov, V. V. (2016). Mechanisms of state regulation in the field of protection of historical and cultural heritage and architectural monuments in the regions (Extended abstract of candidate's thesis). National Acad. state example under the President of Ukraine. Kyiv. [in Ukrainian].

13. Myshchak, I. M. (2017). The main directions of the legislation drafting on improving the cultural

heritage protection in Ukraine. Scientific notes of the Institute of Legislation of the Verkhovna Rada of Ukraine. 3. 12–18. [in Ukrainian].

14. Polivach, K. A. (2012). Cultural heritage and its influence on the development of the regions of Ukraine. Kyiv. [in Ukrainian].

15. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated August 5, 2020 No. 695 “On approval of the State Strategy for Regional Development for 2021–2027”. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

16. Management of local cultural heritage in Ukraine: overview of state policy, sources and models of financing: White book (2019). Lviv. Retrieved from: https://reherit.org.ua/wp-content/uploads/2019/08/White-Paper_Management-of-Local-Cultural-Heritage-in-Ukraine_State-Policy-Review-Sources-and-Funding-Models-1.pdf [in Ukrainian].

17. Khymynets, V. V. & Tsimbolynets, H. I. (2020). Historical and cultural heritage as factor of stimulation of regional economic development. Regional economy. 3. 57–64. [in Ukrainian].

18. Shershnyova, O.V. (2019). Formation of a new model of cultural space (on the example of communities of the Rivne region): monograph. Ostrog. [in Ukrainian].

19. Hribar, M., Bole, D. & Pipan, P. (2015). Sustainable heritage management: social, economic and other potentials of culture in local development. Social and Behavioral Sciences. 88. 103–110. [in English].

20. Paolini, A. (2012). Risk Management at Heritage Sites: A Case Study of the Petra World Heritage Site. UNESCO France [in English].

*Стаття надійшла до редакції 27.04.2022
Отримано після доопрацювання 25.05.2022
Прийнято до друку 27.05.2022*